

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 06.07.1986, sp. zn. 11 Tz 19/86, ECLI:CZ:NS:1986:11.TZ.19.1986.1

Číslo: 43/1987

Právní věta: Jednočinný souběh trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 3 tr. zák. s trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 tr. zák. je možný za předpokladu, že veřejný činitel, který v souvislosti s výkonem své pravomoci přijal úplatek, zároveň poruší svoje povinnosti způsobem a za podmínek stanovených v ustanovení § 158 odst. 1 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 06.07.1986

Spisová značka: 11 Tz 19/86

Číslo rozhodnutí: 43

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Přijímání úplatku

Předpisy: 140/1961 Sb. § 160 odst. 1
§ 158 odst. 1
§ 160 odst. 3

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 43/III

III. Jednočinný souběh trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 3 tr. zák. s trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 tr. zák. je možný za předpokladu, že veřejný činitel, který v souvislosti s výkonem své pravomoci přijal úplatek, zároveň poruší svoje povinnosti způsobem a za podmínek stanovených v ustanovení § 158 odst. 1 tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 6. 7. 1986 sp. zn. [11 Tz 19/86](#).)

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ČSR v neprospěch obviněných V. T. a G. B., Nejvyšší soud ČSR zrušil pravomocný rozsudek obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 21. října 1985 sp. zn. 2 T 191/85 i pravomocné usnesení téhož soudu ze dne 21. října 1985 sp. zn. 2 T 191/85 a obvodnímu soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Pravomocným rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 21. října 1985 sp. zn. 2 T 191/85 byla

obviněná V. T. uznána vinnou trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák. proto, že dne 14. 7. 1983 v Praze 5 na ONV Praha 5 přijala od G. B. částku 10 kanadských dolarů a dva kusy mýdel zahraniční výroby jako úplatek v souvislosti se zajištěním poukazu na lázeňskou péči pro A. B. na podzimní měsíce roku 1983, což v souvislosti s výkonem své funkce předsedkyně posudkové komise ONV Praha 5 mohla ovlivnit. Za to jí byl podle § 160 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců, který byl podle § 58 odst. 1 písm. a) a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu jednoho roku. Rozsudek nabyl právní moci dne 13. listopadu 1985.

Usnesením téhož soudu ze dne 21. října 1985 sp. zn. 2 T 191/85 bylo podle § 223 odst. 1 tr. ř. z důvodů uvedených v § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněné G. B. pro trestný čin podplácení podle § 161 odst. 1, 2 tr. zák., spáchaného tím, že dne 14. 7. 1983 v Praze 5 na ONV Praha 5 poskytla obviněné V. T. částku deset kanadských dolarů a dva kusy mýdel zahraniční výroby jako úplatek v souvislosti se zajištěním poukazu na lázeňskou léčbu pro A. B. na podzimní měsíce roku 1983, což v souvislosti s výkonem své funkce předsedkyně posudkové komise ONV v Praze 5 mohla zajistit a zajistila. Usnesení nabylo právní moci 25. října 1985.

Proti tomuto rozhodnutí podal v zákonné šestiměsíční lhůtě podle § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ministr spravedlnosti ČSR v neprospěch obou obviněných. Vytýká, že obvodní soud vyslovil nesprávný názor, že obviněná V. T. nemůže být považována za veřejnou činitelku, neboť překročila meze své pravomoci. Podotýká, že pokud obviněná překročila jako veřejný činitel svoji pravomoc, postavení veřejného činitele neztratila a mohlo by se jednat z její strany popřípadě o trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. b) tr. zák. a u obviněné G. B. o návod k tomuto trestnému činu podle § 10 odst. 1 písm. b) tr. zák. V důsledku nesprávného postupu obvodní soud kvalifikoval jednání obviněné V. T. pouze jako trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák. a nepoužil přísnější právní kvalifikace podle § 160 odst. 3 tr. zák. a v jednání obviněné G. B. neshledal naplnění zákonných znaků trestného činu podplácení podle § 161 odst. 2 tr. zák. a zastavil trestní stíhání obviněné z důvodů amnestie prezidenta republiky z 8. 5. 1985.

Nejvyšší soud České socialistické republiky přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. napadená rozhodnutí a řízení, jež jim předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Původní rozsudek obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 27. 9. 1984 sp. zn. 2 T 354/83, kterým byly podle § 226 písm. a) tr. ř. obviněné zproštěny obžaloby, a to V. T. pro trestný čin přijímání úplatků podle § 160 odst. 1, 3 tr. zák. a G. B. pro trestný čin podplácení podle § 161 odst. 1, 2 tr. zák., byl zrušen rozsudkem Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 8. 1985 sp. zn. 11 Tz 30/85. V tomto rozsudku vyslovil Nejvyšší soud právní názor, že přidělení poukazu na lázeňskou péči na konkrétní termín je obstaráváním věci obecného zájmu. Současně uložil obvodnímu soudu, aby řízení doplnil dalšími důkazy, po jejichž zhodnocení měl posoudit, zda obviněná V. T., která působila jako předsedkyně posudkové komise sociálního zabezpečení (dále jen PKSZ) ONV Praha 5, byla v souvislosti s rozhodováním v této konkrétní činnosti veřejným činitelem.

V novém řízení obvodní soud dovodil, že obviněná V. T. není v posuzovaném případě veřejným činitelem, protože překročila meze svého oprávnění, pokud svým rozhodnutím zvýhodnila A. B., protože bez jejího zásahu by mu vůbec nemusel být poukaz na lázeňskou péči přidělen. Uvedený právní názor je nesprávný.

Obvodní soud pro Prahu 5 především nesplnil důsledně pokyny Nejvyššího soudu ČSR ve vztahu k objasnění okolností, zda lze obviněnou V. T. považovat za veřejného činitele, pokud sama rozhodla o přidělení poukazu na lázeňskou péči A. B.

V odůvodnění napadeného rozsudku se odvolává na § 5a odst. 6 zák. č. 129/1975 Sb. ve znění zák. č. 32/1983 Sb. a na platné obecně závazné předpisy upravující postup při přidělování poukazů na

lázeňskou péči, zejména na § 1 až 7 vyhl. č. 142/1982 Sb. a na Směrnice o poskytování lázeňské péče v zařízeních státní zdravotní správy, vydané ministerstvem zdravotnictví ČSR (uveřejněné v Ústředním věstníku ČSR pod č. 2/1978). Úvahy obvodního soudu, že rozhodování PKSZ ONV při poskytování lázeňské péče lze v podstatě rozdělit na dvě fáze, jsou správné za předpokladu, že při jednání PKSZ o návrhu účastníka ještě nejsou k dispozici poukazy na lázeňskou léčbu na konkrétní termíny, které jsou zpravidla přidělovány příslušným nadřízeným národním výborem čtvrtletně.

Od 1. ledna 1983 došlo ke změně činnosti PKSZ ONV při projednávání návrhů na lázeňskou péči. Od tohoto data, kdy nabyla účinnost novela zákona ČNR č. 129/1975 Sb. zákonem č. 138/1982 Sb., se na jednání PKSZ o lázních již v plné míře nevztahují obecná ustanovení správního řádu. Rozhodnutí se nyní vydává jen tehdy, zjistí-li PKSZ nevhodnost lázeňské léčby (kontraindikaci) nebo nesplnění některé z podmínek stanovených shora citovanou směrnici č. 2/1978 Ústředního věstníku ČSR. Uzná-li PKSZ vhodnost lázeňské péče a má-li potřebný poukaz k dispozici, přidělí jej posuzovanému občanu již během svého jednání. Není-li takový poukaz k dispozici, jako tomu bylo v tomto případě, PKSZ občanu předá nebo zašle ve smyslu § 7 odst. 5 vyhl. č. 130/1975 Sb. v znění vyhl. ministerstva práce a sociálních věcí ČSR č. 142/1982 Sb. do deseti dnů od projednávání návrhu na lázeňskou péči oznámení, že mu je poskytno za předpokladu, že bude ONV přidělen vhodný poukaz a že lázeňskou péči odůvodňuje pořadí zdravotní a jiné naléhavosti. Současně občana upozorní, že pokud poukaz na lázeňskou péči nebude přidělen do jednoho roku od doručení návrhu, může být lázeňská péče poskytnuta na základě nového návrhu. Pořadí zdravotní a jiné naléhavosti určí PKSZ po obdržení vhodných poukazů. Až do této fáze, jak lze zjistit z obsahu spisu (protokol o jednání PKSZ ONV Praha 5 a oznámení A. B. ze dne 24. 2. 1983), postupovala PKSZ ONV Praha 5 vcelku správně, i když obsah protokolu o jednání neobsahuje všechny náležitosti uvedené v § 22 zák. č. 71/1967 Sb. o správním řízení, který se v tomto směru na jednání a postup PKSZ vztahuje.

Po obdržení poukazů na lázeňskou péči však již PKSZ ONV Praha 5 nepostupovala v souladu s platnými předpisy, neboť o přidělení poukazu na konkrétní termín nerozhodovala a rozhodnutí učinila jen předsedkyně PKSZ, v daném případě obviněná V. T. Přiděluje-li se totiž poukaz na lázeňskou péči občanům, kterým byl v předchozích dvanácti měsících oznámen souhlas s lázeňskou péčí ve smyslu § 7 odst. 5 vyhl. č. 130/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 142/1982 Sb., je věcí PKSZ ONV v úplném složení rozhodnout o tom, kterým z nich bude lázeňská péče skutečně poskytnuta. Jednotliví členové PKSZ ONV nejsou oprávněni sami rozhodovat o přidělení těchto poukazů. Tento postup vyplývá jednak z ustanovení § 7 vyhl. č. 130/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 142/1982 Sb. a dále z § 13 odst. 6 směrnice ministerstva zdravotnictví ČSR č. 2/1978 Ústředního věstníku ČSR, o poskytování lázeňské péče v zařízení státní zdravotní správy ve znění směrnice č. 24/1981 Ústředního věstníku ČSR. Z uvedeného vyplývá, že obviněná V. T. nebyla oprávněna rozhodovat o přidělení poukazu na lázeňskou péči na konkrétní termín.

Při posuzování otázky, zda obviněná V. T. byla při rozhodování o přidělení poukazu na lázeňskou péči A. B. na konkrétní termín veřejným činitelem, je třeba vycházet z obecně platných předpisů, a to ze zákona České národní rady o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, jehož úplné znění bylo vyhlášeno pod č. 32/1983 Sb. Podle § 5 odst. 1 citovaného zákona okresní národní výbory a krajské národní výbory (působnost Národního výboru hlavního města Prahy je upravena zák. č. 111/1967 Sb. ve znění pozdějších předpisů), zřizují jako správní komise (k úkolům a postavení správních komisí srov. § 57 zák. o národních výborech – úplné znění vyhlášeno pod č. 31/1983 Sb.) kromě jiného posudkové komise sociálního zabezpečení. Z ustanovení § 5a odst. 1 tohoto zákona vyplývá, že národní výbory volí předsedy správních komisí, jejich zástupce, tajemníky a ostatní členy z řad svých poslanců a dalších občanů. Předsedy komisí a jejich zástupci jsou poslanci národního výboru.

Výsledky dokazování bylo zjištěno, že obviněná V. T. byla poslankyní ONV Praha 5 a ve funkci předsedkyně PKSZ ONV Praha 5 působila od roku 1974. Jak vyplývá z vyhl. č. 130/1975 PKSZ ONV

řídí a usměrňuje činnost komise a dbá o plnění jejich usnesení, přesvědčuje se spolu s tajemníkem PKSZ a s posudkovým lékařem sociálního zabezpečení o řádném administrativně správním zajištění činnosti PKSZ a na případné nedostatky upozorňuje vedoucího odboru, určuje ve spolupráci s tajemníkem PKSZ datum, hodinu a místo zasedání a rozhoduje, které případy se na tomto zasedání budou projednávat, připravuje spolu s posudkovým lékařem sociálního zabezpečení a s tajemníkem PKSZ jednání posudkové komise tak, že si předem ověřuje, zda všechny podklady pro jednání komise jsou úplné, zajišťuje, aby PKSZ zasedala v předepsaném složení a spolu s tajemníkem PKSZ určuje, který ze zvolených členů PKSZ se zúčastní jejího jednání, formuluje a diktuje s výjimkou lékařské části protokol o jednání PKSZ, její rozhodnutí a případná navrhovaná opatření, vyhlašuje účastníkům řízení výrok PKSZ a blíže jej odůvodňuje, jedná za PKSZ, jejímž je předsedou, s dalšími orgány atd. Z uvedeného tedy vyplývá, že obviněná V. T. jako předsedkyně PKSZ ONV Praha 5 měla rozsáhlou pravomoc. Při výkonu své funkce nepodléhala kontrole vedoucího odboru. Lze proto dovodit, že vzhledem k rozsahu její pravomoci se podílela na plnění úkolů společnosti a státu v oblasti sociálního zabezpečení včetně lázeňské péče, přičemž své pravomoci měla užívat v rámci odpovědnosti za plnění úkolů, jež jí byly svěřeny. Z uvedeného vyplývá, že byla veřejným činitelem ve smyslu ustanovení § 89 odst. 8 tr. zák. Tím, že překročila svou pravomoc, postavení veřejného činitele ještě neztratila. V souvislosti s odpovědností a pravomocí měla jako předsedkyně PKSZ za povinnost dbát, aby činnost posudkové komise byla v souladu s právními předpisy, upravujícími jednání a rozhodování komise, a lze proto dovodit, že i v případě, kdy sama přidělila poukaz na lázeňskou péči A. B., byla veřejným činitelem. Protože bylo zjištěno, že v této souvislosti přijala úplatek, mělo být její jednání správně posouzeno jako trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 3 tr. zák. Obviněná G. B. věděla, v jaké funkci obviněná V. T. působí. Protože v této souvislosti jí dala úplatek, dopustila se trestného činu podplácení podle § 161 odst. 1, 2 tr. zák.

Pokud stížnost pro porušení zákona poukazuje na to, že jednání obviněné V. T. by mohlo být posouzeno popřípadě i jako trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. b) tr. zák. a jednání obviněné G. B. jako návod k tomuto trestnému činu podle § 10 odst. 1 písm. b) tr. zák., lze poukázat na to, že v takovém případě by musely být současně splněny tři podmínky: jednak zde musí být subjekt, tj. veřejný činitel, jednak jednání, které je v rozporu s pravomocí veřejného činitele (formy jednání jsou taxativně uvedeny v ustanovení § 158 odst. 1 písm. a) až c) tr. zák.), jednak veřejný činitel musí jednat v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch. První dvě podmínky by v tomto případě byly splněny. Naproti tomu by se muselo zvažovat, zda je splněna i podmínka třetí, zda totiž v posuzovaném případě lze dovodit, že A. B. získal neoprávněný prospěch a zda obviněná V. T. měla úmysl mu takový neoprávněný prospěch skutečně opatřit. Ačkoliv při přidělování poukazů na lázeňskou péči na konkrétní termín bylo postupováno v rozporu s předpisy, z výpovědi obviněné V. T. a z výpovědi svědků, pracovníků odboru sociálních věcí a zdravotnictví ONV Praha 5 vyplývá, že se snažili vždy žadatelům, kterým byla povolena lázeňská péče a očekávalo se jen přidělení poukazů, s ohledem na jejich zdravotní stav vyhovět a přidělit jim konkrétní poukaz na nejvhodnější termín. Nelze proto vyloučit, že žádosti A. B. o přidělení poukazu na lázeňskou péči na třetí čtvrtletí roku 1983 by bylo vyhověno, i kdyby o jeho přidělení rozhodovala v souladu s právními předpisy posudková komise sociálního zabezpečení ONV Praha 5. Pro úplnost je třeba uvést, že jednočinný souběh trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. s trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 3 tr. zák. je možný. I když veřejný činitel přijme úplatek, nejsou ještě tímto jednáním dány současně zákonné znaky trestného činu podle § 158 tr. zák. z důvodů shora blíže rozvedených.